

LUND
UNIVERSITY

Funktionsnedsattas rättigheter på Haiti efter jordbävningen 2010

En studie kring Handicap Internationals arbete och strategier

Sofie Fredricson

Mänskliga rättighetsstudier

Lunds Universitet

Vårterminen 2012

Handledare: Andreas Tullberg

Abstract

An earthquake that occurred in Haiti 2010 caused considerable damage. Many people were killed, injured, lost their homes and other belongings during the earthquake. To this day, there is still a lot to do. The work to help the vulnerable people in Haiti continues and many NGOs and other international organizations have traveled to Haiti to do their best in helping people. This essay will discuss a very important issue that sometimes is forgotten. Moreover, the issue is that the disable people have right to receive assistance in disasters like this. A very important organization, Handicap International, will be the main topic of this essay. The organizations work, helping disabled people, will be described. What measures are needed for disabled people to have a simpler life and what is needed to make it possible for them to live in their own homes? This essay will enlighten why organizations such as Handicap International are incredibly important to people belonging to a group that is often forgotten.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Förkortningar	4
1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Metod och material	7
1.3 Teori.....	10
2 Amputation och vårdmöjligheter före 2010.....	13
3 NGO:er och deras möjligheter	16
3.1 Handicap International och deras arbete på Haiti	20
4 Bedömningen av tillfredställelsen som garanteras av UNCRPD	30
4.1 Konventionen för personer med funktionsnedsättning	32
5 Diskussion.....	34
6 Slutsats	39
Referenser	41
Litteratur	41
Artiklar och rapporter	41
Övrig referensmaterial	41

Förkortningar

ECOSOC	United Nations Economic and Social Council
FN/UN	Förenta Nationerna/United Nations
NGO	Non-governmental Organization (Icke-statlig organisation)
UNCRPD	United Nation Convention on the Rights of persons with Disabilities

1. Inledning

Haiti drabbades väldigt hårt när en jordbävning ägde rum år 2010. Över 230 000 människor dödades och 100 000-tals skadades, vilket orsakade stor oro då många människor behövde akut hjälp.¹ Redan före jordbävningen var Haiti ett väldigt fattigt land och många människor levde i extrem fattigdom. Detta förvärrades när jordbävningen inträffade vilket orsakade stor skada på landets infrastruktur och många människor förlorade sina bostäder, familjer och vänner.

Flera människor på Haiti var redan före jordbävningen funktionsnedsatta på grund av olika orsaker. Ett stort problem var att små infektioner blev så pass allvarliga att många var tvungna att amputera bort den skadade kroppsdel. Orsaken till det var många gånger bristen på tillgängligheten till sjukvård. Under jordbävningen skadades många och situationen på Haiti förvärrades drastiskt.

Funktionsnedsättning har alltså blivit ett ännu större problem på Haiti och bristen på hjälp är enormt stor. Lokala organisationer har inte möjligheten att själva hjälpa utsatta människor, då de också drabbades hårt av jordbävningen. Med den orsaken har många NGO:er kommit till Haiti för att hjälpa de människor som behöver hjälp. NGO:er är en icke-statlig organisation som arbetar för att hjälpa utsatta människor och har en betydelsefull roll i länder så som Haiti. Mycket av stödet kom från Haiti-amerikanskt och Haiti-kanadensiskt medicinska arbetare och andra räddningsarbetare. Många räddningsarbetare och frivillighetsorganisationer världen över befann sig snabbt på plats för att kunna erbjuda humanitär hjälp. NGO:er som redan befann sig på Haiti innan jordbävningen försökte ge en fördjupande internationell förståelse om hur de lokala förhållandena var.²

En av de NGO:er som finns på Haiti är Handicap International. Deras uppgift är att hjälpa funktionsnedsatta människor till ett enklare liv genom att erbjuda dem bland annat sjukvård, rehabilitering, medicinering, bostäder och tillgängliga transportmöjligheter. Organisationen försöker arbeta för att bevara det som gjorts

¹ Lewis, Hope Chishti, Muzaffar; Lord, Janet E; Todres, Jonathan. *Haiti, international law and disaster*, American Society of international law. Proceedings of the Annual Meeting, 2010, s. 115.

² Ibid, s. 115.

under tidigare insatser och arbetar för att säkra en hållbar mänsklig rättighetsbaserad framtid åt Haitis befolkning.

Funktionsnedsattas rättigheter är ofta något som glöms bort eller inte anses lika viktigt när stora katastrofer inträffar. Handicap International är en av de organisationer som kämpar för att försvara funktionsnedsattas rättigheter och föra frågan vidare så att bland annat regeringen och lokala organisationer blir medvetna om hur viktigt det är att försvara deras rättigheter.

1.1 Syfte och frågeställning

Målet med min uppsats är att skapa en uppfattning kring vilka Handicap International strategier är för att hjälpa funktionsnedsatta människor på Haiti samt hur de fördelar ansvaret. För att klargöra vad en funktionsnedsättning är, har jag valt att definiera funktionsnedsättning som ”en begränsning av en persons fysiska eller psykiska förmåga att fungera som självständig individ och att utöva önskade aktiviteter.”³

Efter att Haiti drabbats av en jordbävning 2010 har situationen för landet förvärrats otroligt mycket. På Haiti råder det stor fattigdom, vilket gör att fattigdomsbekämpningen är statens och olika organisationers första prioritet. Denna uppsats beskriver hur NGO:er arbetar och vilka möjligheter de har att framföra viktiga och ibland bortglömda frågor så som funktionsnedsattas rättigheter.

För att begränsa mig har jag valt att fokusera på Haiti efter jordbävningen 2010 och på en NGO, Handicap International. Syftet är alltså att förklara hur Handicap International arbetar för att på ett effektivt sätt föra fram frågan kring funktionsnedsattas rättigheter samt beskriva hur de arbetar för att hjälpa de utsatta människorna. Frågan kring huruvida funktionsnedsatta har möjlighet att göra anspråk på sina mänskliga rättigheter och vems ansvar det är att försvara funktionsnedsattas rättigheter kommer också att lyftas fram.

³ Malmquist, Jörgen. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se/funktionsnedsattning> (Hämtad 2012-08-15)

Studiens huvudfråga är:

- *Vilka är Handicap Internationals strategier för att hjälpa funktionsnedsatta på Haiti och på vilket sätt man kan föra frågan kring funktionsnedsattas rättigheter framåt?*

För att besvara denna fråga kommer även två underfrågor tas upp:

- *Vilka möjligheter har Handicap International som en NGO?*
- *Hur kan Handicap International hjälpa funktionsnedsatta att åberopa sina rättigheter hos staten?*

1.2 Metod och material

Den kvalitativa forskningsprocessen innebär att skapa en djupare förståelse kring bakomliggande orsaker till det som studeras i uppsatsen. Den kvalitativa filosofin är inriktad på individen, vilket i detta fall innebär funktionsnedsatta människor på Haiti. I uppsatsen kommer det att studeras huruvida det kommer sig att de utsatta människorna på Haiti, i detta fall människor med funktionsnedsättning, inte har tillgång till vård. Det kommer också studeras vilken roll NGO:er har för att hjälpa människorna samt att lämna över sitt ansvar på staten, det vill säga relationen mellan samhället och institutioner.

En kvalitativ metod söker skillnader mellan individer,⁴ vilket i detta fall finns mellan friska och funktionsnedsatta människor. Skillnaden mellan individerna är att funktionsnedsatta som blivit utsatta för jordbävningen 2010 inte har samma möjlighet till bostad, arbete och så vidare som friska människor. Huvudorsaken till detta är att det inte har funnits en institution som kan försvara funktionsnedsattas rättigheter. Detta behövs för att en människa skall få möjlighet att åtnjuta sina speciella rättigheter, vilket kommer att tas upp i teoriavsnittet. En av orsakerna är bland annat att de bostäder som byggs åt människor som förlorat sina hem under katastrofen inte är anpassade till funktionsnedsatta. En annan orsak är att de arbeten som finns, inte heller anpassas till funktionsnedsatta, det vill säga att de inte får tillgång till verktyg som behövs för att de ska klara av att utföra arbetsuppgiften.

⁴ Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur, 2008, s. 60.

Utgångspunkten för arbetet är att det inleds med en frågeställning som skall utgå från en empirisk situation,⁵ detta skall sedan leda till en slutgiltig helhetsbild och förståelse av problemet.⁶ Frågeställningen till denna studie är vilka strategier Handicap Internationals använder för att hjälpa funktionsnedsatta på Haiti och på vilket sätt man kan föra frågan kring funktionsnedsattas rättigheter framåt samt vilka möjligheter Handicap International har som en NGO.

Efter att man hittat en problemformulering skall datainsamlingen påbörjas. Att genomföra ett fältarbete hade troligtvis varit det bästa alternativet för att inte påverkas av andras åsikter, då man själv har möjlighet att observera hur situationen på Haiti är. Jag ansåg dock att det var svårt och knappt om tid att genomföra ett eget fältarbete på Haiti under C-uppsatsen. Med den orsaken valde jag istället att gå efter information som Handicap International har fått under deras arbete och insatser på Haiti. Jag använder mig av dem som källa, då jag ansåg att de var väldigt pålitlig eftersom deras rapporter grundar sig utifrån deras arbete på Haiti, vilket har genomförts av erfarna människor.

Eftersom studien behandlar en nyligen inträffad händelse, har det inte framställts en stor mängd material. För denna studie består därför den framstående datainsamlingen av en årsrapport från 2010 och en situationsrapport från 2011 av Handicap International som tar upp Handicap International arbete på Haiti och hur situationen ser ut i landet. Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ansågs ytterst relevant då funktionsnedsattas rättigheter på Haiti kränks då de inte får tillgång till bostad, arbete, hjälpmedel osv. Mitt material kommer även från FN:s information från det ekonomiska och sociala rådet, säkerhetspolitikens förklaring kring NGO:er samt andra pålitliga källor för att förstärka informationen från Handicap International.

Eftersom studien berör institutioner och individer som inte får möjlighet att göra anspråk på sina rättigheter, ansågs Susan James teori kring *Rights as enforceable claims* vara mycket relevant. Hennes teori går ut på att det måste finnas institutioner

⁵ Backman, 2008, s. 57.

⁶ Ibid, s. 61.

som kan försvara människors rättigheter för att det ska förekomma rättigheter. Detta kommer djupare tas upp i teoriavsnittet.

Under datainsamlingen är analysen för det mesta fortlöpande.⁷ Med hjälp av analysen skall läsaren få en helhetsbild av ämnet som behandlas i uppsatsen.⁸ Genom att använda rapporter kring situationen på Haiti, bildade jag mig en uppfattning kring hur människor med funktionsnedsättning upplever sin verklighet.⁹ Det bidrog även till en helhetsbild på det sociala förhållandet mellan funktionsnedsatta, Haitis regering och myndigheter samt NGO:er så som Handicap International. Efter datainsamlingen bearbetar man den information man funnit samt organiserar, strukturerar och tolkar den.¹⁰ Genom att analysera de rapporter jag valt ut skapas en helhetsbild på hur de sociala relationerna mellan inblandade aktörer ser ut samt vilka underliggande orsaker¹¹ som bidrar till att det förekommer ojämlikheter inom mänskliga rättigheter och huruvida människor har möjlighet att göra anspråk på dem.

Under analysen har det tydliggjorts mer kring hur olika aktörer är beroende av varandra och hur staten försvarar funktionsnedsattas rättigheter. Man har också fått en tydligare bild kring Handicap Internationals strategier för att hjälpa funktionsnedsatta och föra frågan kring deras rättigheter framåt. Uppsatsen behandlar även hur Handicap International har möjlighet att bidra till en social förändring och mer jämlika förhållanden mellan individerna på Haiti. Handicap International har denna möjlighet genom att de kan presentera frågan till Haitis regering samt olika internationella insatser för att ge en klarare bild på hur viktigt det är att man även arbetar för att hjälpa funktionsnedsatta i katastrofen. Detta är en otroligt viktig punkt att framföra då stora delar av Haitis befolkning har en funktionsnedsättning.

I denna studie används alltså en kvalitativ metod för att undersöka hur samhället, regeringen, Handicap International och andra organisationer arbetar för att försvara funktionsnedsattas rättigheter samt vilka Handicap Internationals strategier är för att föra över ansvaret på staten.

⁷ Backman, 2008, s. 60.

⁸ Ibid, s. 61.

⁹ Ibid, s. 54.

¹⁰ Ibid, s. 61.

¹¹ Ibid, s. 61.

1.3 Teori

En stor del av de juridiska rättigheterna är beroende av juridiska och sociala institutioner. Institutionerna bildar och fördelar skyldigheter och om detta genomförs effektivt och pålitligt har människor en möjlighet att göra anspråk på sina rättigheter. Om en institution exempelvis är osäker eller korrupt blir det svårare för befolkningen att göra anspråk på sina rättigheter.¹² Detta är ett stort problem på Haiti då regeringen och andra institutioner inte kan försvara deras rättigheter. Funktionsnedsatta människor på Haiti drabbas av detta då de i många fall inte har möjligheten att få sina rättigheter till proteser, rehabilitation och så vidare uppfylla.

Vad det är som bidrar till att man kan göra anspråk på rättigheter, tas upp av Susan James i artikeln *Rights as Enforceable Claims*. Har man inga rättigheter om en institution inte kan försvara dem? För att kunna svara på dessa frågor och för att förklara hur hon ser på rättigheter och anspråk, lyfter James fram Onora O’Neills åsikter.¹³ Jag kommer att använda James teori för att visa att det är viktigt att det finns en fungerande regering och institutioner som kan uppfylla funktionsnedsattas rättigheter på Haiti. Jag skall även i denna uppsats visa att NGO:er är viktiga aktörer då de har möjligheten att ta upp frågor som troligtvis annars skulle blivit bortglömda och hur de på så sätt kan agera istället för en regering.

Susan James beskriver att man endast kan åberopa rättigheter när man kan identifiera de aktörer som har en skyldighet att se till att rättigheterna uppfylls. James tar upp O’Neill teori för att kunna beskriva sin egen. O’Neills teori innebär att det finns två sorters rättigheter, Speciella rättigheter som hålls mot särskilda aktörer och universella friheters rättigheter som hålls mot alla. Speciella rättigheter innebär att man måste ha identifierat de aktörer som är skyldiga att förverkliga rättigheterna. Detta innebär exempelvis att det måste finnas läkare för att någon skall ha rätt till sjukvård. Universella friheters rättigheter innebär att alla kan göra anspråk på en rättighet trots att det inte finns någon institution som har en skyldighet att uppfylla rättigheten.¹⁴ Att göra ett anspråk är ett tillvägagångssätt för att kräva en rättighet samt att få den

¹² James, Susan. *Rights as Enforceable Claims*, Proceedings of the Aristotelian Society, New Series, Vol. 103, 2003, p. 133-147, s. 134.

¹³ Ibid, s. 134.

¹⁴ Ibid, s. 134.

uppfylld. Susan James kritiserar dock O'Neills åsikter kring Universella friheters rättigheter genom att argumentera för att det inte räcker med att säga att man har rätten att göra ett anspråk. Hon menar att man måste ha ett starkare begrepp samt en redogörelse för vad som krävs att ha en rättighet.¹⁵

Att endast ha universella friheters rättigheter fungerar inte på Haiti, då funktionsnedsatta personer inte vet vilka rättigheter de har.

För att bedöma om ett påstående verkligen är verkställbart måste en rättighet, enligt James, gå att försvara i exempelvis debatter för vad som krävs för en institution att uppfylla en viss rättighet.¹⁶

Att skapa en institution som fungerar och som kan genomföra samt upprätthålla de skyldigheter som följs av en rättighet är mycket komplicerat. Det innebär en process som ständigt måste anpassa sig till förändrade omständigheter. Utan en fungerande institution uppfattas rättigheter med effektivt bindande anspråk, som om att de inte finns.¹⁷ För att kunna utöva sina rättigheter hänger mycket på om institutionen lyckas att uppnå sina skyldigheter.

Institutioner, aktörer som uppfyller rättigheter och de aktörer som gör anspråk på rättigheter är alla viktiga element för att rättighetssystemet ska fungera. Alla tre elementen måste samarbeta för att uppfylla ”lagliga rättigheter” och för att undvika misstag som gör det omöjligt att upprätthålla anspråk.¹⁸

Förverkligandet av rättigheter kräver alltså ett samarbete och det kan vanligtvis endast uppnås där det finns en effektiv myndighet eller ”en hierarki av myndigheter med välbefinnande och accepterad jurisdiktion.”¹⁹ När detta inte förekommer fungerar institutioner inte lika effektivt och det blir då svårare att försvara rättigheter och

¹⁵ James, 2003, s. 136.

¹⁶ Ibid, s. 139.

¹⁷ Ibid, s. 140.

¹⁸ Ibid, s. 141.

¹⁹ Ibid, s. 142 (min översättning).

uppfylla dem. Rättigheter kan också uppstå då aktörer gör anspråk på dem, de har då ett krav att kunna göra ett effektivt anspråk på sina rättigheter.²⁰

Universella friheters rättigheter kan enligt Susan James vara svårt att hävda om makten inte är jämt fördelat i ett samhälle. Det kan drabba människor som har liten makt, påverkan och människor som inte har någon som kan representera dem. Detta leder direkt till att deras förmåga att hävda sina rättigheter blir begränsad.²¹ Då UNCRPD finns är det ett bevis på att universella friheters rättigheter inte är funktionellt i länder som Haiti, då funktionsnedsatta människors rättigheter inte uppfylls. Möjligheten att kunna åberopa sina rättigheter är inte jämt fördelat över samhället. Om det inte finns personer som är medvetna om situationen för funktionsnedsatta på Haiti och inriktar sig på att hjälpa dem, har de funktionsnedsatta ingen som kan representera dem och stärka frågan hos FN och regeringen.

Ytterligare förutsättningar för att man ska kunna göra anspråk på sina rättigheter är att aktörerna måste uppfylla sina skyldigheter genom att använda och kräva de rätta verktygen. En sista förutsättning är viljan från aktörer och institutioner att bidra till hela processen med att uppfylla rättigheter.

Tillsammans med dessa förutsättningar försöker Susan James visa hur viktigt det är att alla aktörer samarbetar och att de är beroende av varandra för att skapa, uppfylla rättigheter och begränsa dem så att man kan hantera dem på ett effektivt sätt. Det är därför viktigt att alla aktörer uppfyller kraven.²²

Vissa samhällen har däremot inte denna möjlighet och kan därför inte garantera befolkningens grundläggande rättigheter, speciellt inte de som befinner sig i utsatta positioner.²³

Susan James anser att man borde undvika antagandet att rättigheter är universalmedel, genom att istället ta i beaktande de omständigheter som rättigheter kan bli igenkända och lista ut hur de bär på speciella situationer och problem. Genom att göra så,

²⁰ James, 2003, s. 142.

²¹ Ibid, s. 142.

²² Ibid, s. 143.

²³ Ibid, s. 146.

bedömer Susan James att man kan få en bättre förståelse när det är meningslöst att åberopa rättigheter. Hon menar att om myndigheter lovar universella friheters rättigheter så som utbildning och yttrandefrihet, betyder inte det att alla människor har tillgång till det. Detta anser Susan James är brist på politisk och filosofisk förståelse.

24

Susan James anser att ha en rättighet också innebär att man måste kunna göra anspråk på det, alltså att man kan hålla en rättighet. Detta kallar hon för praktiska rättigheter, det vill säga rättigheter som gör skillnad i livet för de människor som kan hålla rättigheterna.

För att en institution skall kunna försvara befolkningens rättigheter, måste den vara medveten om samt anpassa sig till förändrade omständigheter. Detta innebär alltså de förändrade omständigheterna för funktionsnedsatta där som sagt regeringen inte har anpassat sig till situationen att hjälpa funktionsnedsatta.

2 Amputation och vård möjligheter före 2010

Redan före jordbävningkatastrofen på Haiti, fanns det stora problem inom vården för amputering.

Rapporten, *A picture of amputees and the prosthetic situation in Haiti*, bygger på en studie av intervjuer med hälsovårdsarbetare, och ledare av hjälporganisationer för att ta reda på vilka problem som förekom för de kliniker och organisationer som ville bidra med sjukvård och speciellt protes-behandling.²⁵

Före 2010 fanns det 5 butiker som var ämnade för att tillverka proteser. Butikerna var mycket hårt begränsade med vad de kunde erbjuda människor som genomgått amputationer. Anledningen till denna begränsning var att det förekom ofullständiga och uteblivna leveranser med medicinska samt protetiska medel samtidigt som personalen ofta var otillräckligt utbildade.²⁶ Samtliga organisationer som intervjuades

²⁴ James, 2003, s. 147.

²⁵ Bigelow, J; Korth, M; Jacobs, J; Anger, N; Riddle, M och Gifford, J. *Rehabilitation in Practice, A picture of amputees and the prosthetic situation in Haiti*, 2004, Vol. 26, No 4, p. 246-252, s. 247.

²⁶ Ibid, s. 246.

uttryckte en oro över de begränsningar som fanns i både resurser och personal. De var även frustrerade över att de inte fått hjälp av regeringens tjänstemän.²⁷ Att organisationer antyder att deras arbete begränsas då Haitis regering inte hjälper dem i denna situation, visar att regeringen inte prioriterar personers rätt till proteser. Troligtvis finns det saker, så som att bekämpa fattigdomen i landet, som ligger högre upp på agendan. För att ha möjlighet att hjälpa de personer som amputerat, är regeringens insats mycket viktig för att lokala organisationer skall klara av att hjälpa människorna. Som Susan James nämner i sin teori, måste regeringen använda de rätta verktygen för att uppfylla sina skyldigheter och personernas rättigheter.

Då Haiti är ett av världens fattigaste länder lever ungefär 70 % av befolkningen i extrem fattigdom. Den extrema fattigdomen är en av orsakerna till varför hjälpanläggningarna är undermåliga och inte når upp till det krav som ställs på dem för att kunna hjälpa personer som amputerat. Detta gör att de icke-statliga organisationerna som befinner sig på Haiti spelar en stor roll då de tillhandahåller en stor del av sjukvården i landet.²⁸ Om, som i detta fall, institutionerna inte kan uppfylla sina skyldigheter, måste NGO:er hjälpa till. Detta kan hjälpa människor som är utsatta för att göra sin röst hörd och eventuellt bidra för att föra fram frågan i FN-konferenser.

I en studie som är gjord på utvecklingsländer, nämns i artikeln *Rehabilitation in Practice, A picture of amputees and the prosthetic situation in Haiti*, beräknade man att det förekommer omkring 1-2 amputerade personer/1000 person. Detta skulle därför innebära att det fanns omkring 8000 – 16 000 personer på Haiti som hade genomgått en amputation innan jordbävningkatastrofen 2010.²⁹

Enligt Debora Barnes-Josiah, som är Docent i epidemiologi på Universitetet Nebraska Medical Center³⁰, dröjer det vanligen ett tag innan en skadad haitier söker medicinsk vård hos västerländska institutioner. En av anledningarna till detta är att det är lättare för de flesta människor att söka traditionell medicinsk vård. Den traditionella

²⁷ Bigelow; Jacobs; Anger; Riddle och Gifford. 2004, s. 247.

²⁸ Ibid, s. 246.

²⁹ Ibid, s. 246.

³⁰ College of Public Health, Barnes-Josiah, Debora, Ph.D. University of Nebraska Medical Center. http://www.unmc.edu/publichealth/barnes_josiah.htm, Hämtad 2012-04-21.

medicinska vården är emellertid mycket begränsad, särskilt då möjligheter för en person som amputerat blir färre. Många har inte möjligheten eller ens en förhoppning om att få en protes eller fysisk rehabilitering då kostnaderna är alldeles för höga.³¹ Många fattiga och utsatta människor som har amputerat, vet vilka stora kostnader som uppkommer när man söker vård, rehabilitering eller proteser. Därför gör många inte anspråk på sina rättigheter eftersom de vet att det inte är en möjlighet för dem.

Många människor har förlorat lemmar av olika orsaker. Det kan bero på naturliga orsaker så som födsel, olyckor och sjukdomar, men även av politiska faktorer. Det är då en stor del av befolkningen som inte har tillgång till medicinsk vård. Skälet är ofta det geografiska avståndet till ett sjukhus eller att man inte har råd att betala sjukvårdskostnader.³² Butikerna, som har möjlighet att behandla patienter som amputerats, är också få och är därför överbelastade.³³ Som ett resultat av detta är risken stor att enkla skador resulterar i infektioner som sedan leder till amputation. Den dåliga medicinska vården leder till att skadade personer i många fall inte får vård förrän dagar efter olyckan skett. Detta resulterade oftast i att det enda valet är att amputera.³⁴

Ytterligare ett problem kring amputation är att patienter inte får någon information om att det finns möjlighet till proteser och rehabilitering. Detta beror oftast på bristen på kompetens personal, utrustning och statligt stöd.³⁵ Många människor vet inte vilka möjligheter som finns och kan därför inte göra anspråk på sina rättigheter. Människor som amputerat en lem förlorar förmågor som behövs för att klara av att överleva. För att hjälpa de människor som genomgått en amputation tillbaka till arbetslivet, bildade handikapp organisationer i större städer organisationer för att hjälpa funktionsnedsatta människor.³⁶

För att minska kostnaden för proteser använde sig organisationer av begagnade proteser från länder som USA. Problemet som uppstod var att personer som behövde en protes förväntades att använda proteser som eventuellt var för stora, små, långa

³¹ Bigelow; Jacobs; Anger; Riddle och Gifford. 2004, s. 247.

³² Ibid, s. 249.

³³ Ibid, s. 248.

³⁴ Ibid, s. 249.

³⁵ Ibid, s. 250.

³⁶ Ibid, s. 250.

eller för korta. Detta orsakade stora svårigheter för barn då de inte fick någon protes som gick att växa i. Resultatet blev att många slutade använda proteser då de inte justerades medan barnen växte.³⁷

Det stora hindret för att Haiti ska utveckla en framgångsrik protetisk behandling och rehabilitering är de ekonomiska begränsade resurserna, den utbildade personalen samt de uteblivna leveranserna. Om organisationer hade kunnat erbjuda snabbare och bättre vård hade det minskat infektionsrisken som leder till amputation. Läkare ska även instrueras i att amputera på sådant sätt att det underlättar att använda en protes. Patienter måste få reda på vilka möjligheter som finns, de måste få rätt till rehabilitering, proteser och instruktion på användandet av hjälpmedel.³⁸

För att förbättra situationen kring amputation och protes-möjligheten på Haiti måste samarbetet mellan de olika parterna som patienter, läkare, traditionella helare, protesmakare och regeringstjänstemän bli bättre. Detta skulle kunna bidra till att man kan erbjuda personer en korrekt rehabilitering, att man har tillräckligt kompetens personal samt en utveckling av lämpliga proteser. Behandlingen kring amputation på Haiti skulle därmed kunna bli betydligt mer framgångsrikt.³⁹

Som Susan James nämner i sin teori, är det viktigt att alla aktörer och institutioner fullgör sina uppgifter för att rättighetssystemet skall fungera. Det skulle kunna hjälpa människor på Haiti till en enklare vardag.

3. NGO:er och deras möjligheter

När artikeln *From "Consultative Arrangements" to "Partnership": The Changing Status of NGO's in Diplomacy at the UN* skrevs av Peter Willetts, fanns det drygt 1700 officiellt erkända NGO:er.⁴⁰ En NGO är en icke-statlig organisation, det kan exempelvis vara fackföreningar, miljöorganisationer samt sociala och humanitära rörelser.⁴¹ Deras begränsningar är att de inte får vara vinstdrivande, de får inte

³⁷ Bigelow; Jacobs; Anger; Riddle och Gifford. 2004, s. 250.

³⁸ Ibid, s. 251.

³⁹ Ibid, s. 246.

⁴⁰ Willetts, Peter. *Global Governance 6, From "Consultative Arrangements" to "Partnership": The Changing Status of NGOs in Diplomacy at the UN*, p. 191-212, 2000, s. 191.

⁴¹ Säkerhetspolitik.se, *NGO:er*, <http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationella-organisationer/NGOs/> Publicerad: 2010-05-03, Hämtad 2012-05-04.

förespråka våld, kan inte vara en skola, ett universitet eller ett politiskt parti.⁴²

De icke-statliga organisationerna samverkar på olika FN-konferenser inom bland annat generalförsamlingen men börjar även dyka upp på konferenser inom säkerhetsrådet. NGO:er deltar i konferenser som behandlar ekonomiska och sociala frågor men även i mänskliga rättigheters debatter. De deltar som observatörer och har en sekundär roll, vilket innebär att de får lov att delta i debatter och möten samt att ge rådgivning till beslutsorganen. De har däremot ingen möjlighet att vara en del av beslutsprocessen.

Med tiden har NGO:er fått en högre politisk status vilket har lett till att deras deltagarmöjligheter har utvecklats enormt.⁴³ Deras beslutsmöjligheter utvecklats från att vara mycket begränsat till att de har ett stort inflytande i utskotten^{44,45}. NGO:er har möjligheten att introducera nya former inom politik, mänskliga rättigheters frågor och andra frågor eftersom de har ett stort inflytande i utskotten. Deras möjlighet att medverka på FN-konferenser innebär att de har förmåga att påverka beslutsfattandet. De kan tolka samt producera det material de får tillgång till inom FN-konferenser och kan på så sätt framföra diverse frågor. Detta är en stor fördel för funktionsnedsatta på Haiti då bland annat Handicap International har möjlighet att påverka i beslutsfattandet. Det har även stor betydelse då de kan bidra till att funktionsnedsatta kan åberopa sina rättigheter. Detta kan i sin tur leda till att funktionsnedsatta får tillgång till rehabilitering, proteser och andra verktyg.

NGO:er deltar inte enbart i FN-konferenser för att påverka beslutsfattandet, utan även för att nå personer utanför det offentliga.⁴⁶ För att nå personer utanför det offentliga måste de producera texter som riktar sig mot civila. Hur man producerar en text har alltså en stor betydelse när det handlar om vilka grupper man vill nå ut till samt vilka frågor en NGO vill framföra. NGO:er har möjligheten att påverka världen, myndigheter, olika organisationer och privat personer genom sina tillgångar som en viktigt aktör samt genom vilka strukturer de använder. Genom att Haitis fall blev så

⁴² Willetts, 2000, s. 192.

⁴³ Ibid, s. 191.

⁴⁴ En mindre del av en beslutande församling, med en särskild uppgift.

⁴⁵ Ibid, s. 194.

⁴⁶ Ibid, s. 197.

pass uppmärksammat i internationell media, har Handicap International fått bidrag från olika organisationer och privatpersoner.

NGO:ers utveckling har inneburit att enskilda NGO:er har fått en direkt relation till FN-systemet. Man vill därför uppmuntra fler nationella NGO:er, särskilt de som kommer från ett utvecklingsland, att ansöka om en rådgivande status inom FN-systemet. Peter Willetts menar att då många nationella NGO:er har tillgång till erfaren personal och finanser för att upprätthålla en regelbunden medverkan i FN, ska de inte behöva kämpa för att delta i olika FN konferenser.⁴⁷

Beroende på hur erfarna representanterna för en NGO är, desto enklare blir det för NGO:er att delta i diskussioner inom FN-debatter samt att utöva ett betydande inflytande. När en NGO har fått ett berättigande som en rådgivande status har deras representanter tillgång till alla möten av ECOSOC. ECOSOC, det ekonomiska och sociala rådet, är ett av FN:s huvudorgan. ECOSOC behandlar frågor kring ”människors ekonomiska, sociala och kulturella villkor och ska samordna arbetet inom de olika fackorganen och underorganen.”⁴⁸ De har även möjligheten att bjuda in olika NGO:er till konferenser som sammankallats av rådet.⁴⁹

Alla regeringar har inte varit positiva till att NGO:er får medverka i FN-konferenser och har därför försökt att hindra rättigheter som NGO:er besitter som observatör.⁵⁰

Regeringar som har känt sig hotade av NGO:ers utökande inom mänskliga rättigheters frågor och andra specifika frågor ville inte att deras status som en observatör skulle utvecklas. Man ville inte att de skulle ha möjlighet att delta i konferenser kring vapenkontroll, nedrustning eller internationella konflikter.⁵¹ Om NGO:er hade fått möjlighet att delta i sådana konferenser, hade det inneburit att det hade varit ologiskt att utesluta NGO:er från möten inom säkerhetsrådet. Detta oroade regeringar så som

⁴⁷ Willetts, 2000, s. 196.

⁴⁸ FN-förbundet una Sweden, *FN-info: ekonomiska och sociala rådet*, <http://www.fn.se/fn-info/om-fn/organisation/huvudorgan/ekonomiska-och-sociala-radet/> Uppdaterad 24 september 2008, Publicerad 14 maj 2008, Hämtad 2012-05-04.

⁴⁹ Willetts, 2000, s. 193.

⁵⁰ Ibid, s. 192.

⁵¹ Ibid, s. 198.

USA eftersom NGO:er då skulle få sin röst hörd och de garanterat hade gett USA mest kritik.⁵²

Att regeringar känner sig hotade av att NGO:er utvecklar sin position inom FN-konferenser och att deras påverkan på beslutsfattande ökar, ger en uppfattning kring hur relationen är mellan alla inblandade aktörer.

Idag har NGO:er blivit en tredje kategori i internationell lag, tillsammans med stater och mellanstatliga organisationer. Alla tre parter har en juridisk personlighet, men har inte samma rättigheter och skyldigheter. NGO:er har inte ett medlemskap i de flesta mellanstatliga organen inom FN-systemet, utan är endast deltagare. Skillnaden mellan att vara en deltagare eller medlem är möjligheten att rösta. Att vara deltagare innebär att de kan kommentera i FN-program, föreslå nya mål och svara för den allmänna debatten.⁵³ Möjligheten som öppnas är att man kan föra fram frågor angående exempelvis funktionsnedsatta på Haiti och deras rättigheter. En NGO är i detta fall en mycket viktig aktör för att förbättra situationen för funktionsnedsatta.

Genom att använda en kvalitativ forskningsmetod som söker skillnaden mellan individer, har studien skapat en bild på de eventuella ojämlikheterna som förekommer mellan befolkningen på Haiti och i vilken utsträckning funktionsnedsatta människor på Haiti har chans att göra anspråk på sina rättigheter. Metoden bidrar även till att ge en djupare förståelse i hur de olika aktörerna hör ihop samt vilken relation som finns mellan dem.

NGO:er har en betydande möjlighet att kunna göra anspråk i FN-konferenser och vara representanter för människor från odemokratiska länder. Detta behövs så länge det finns militära diktaturer och korrupta stater eller, som i Haitis fall, när en regering inte klarar av att försvara rättigheterna för hela befolkningen.⁵⁴ NGO:er har en möjlighet att arbeta och bidra till en social förändring. Denna sociala förändring bidrar till mer jämlika förhållanden mellan människor och samhällen. En NGO kan alltså framföra den fråga som de anser är viktig och vill att regeringen i fråga skall arbeta effektivare

⁵² Willetts, 2000, s. 199.

⁵³ Ibid, s. 206.

⁵⁴ Ibid, s. 207.

med och samtidigt upplysa internationella organisationer och regeringar om problemet.

Peter Willetts menar ”att det ofta yrkas att NGO:er är människans röst, vilket är ett underförstått påstående om att regeringarna oftast är källan till världens problem.”⁵⁵ Genom att NGO:er har kommit in i FN-systemet och fått rätten att verka jämte regeringar, tas frågor upp i debatter som annars troligtvis hade ignorerats.⁵⁶

En NGO förmedlar problemen de arbetar för, vilket bidrar till att människor blir medvetna om vilka problem som förekommer samt hur man kan hjälpa de utsatta. En NGO har alltså en möjlighet att påverka människor, organisationer och institutioner. Det är därför positivt för många människor som inte får sin röst hörd eller sina rättigheter besvarade att NGO:er finns. Utan dem och deras möjlighet att påverka hade många utsatta människor inte fått hjälp på grund av olika faktorer som gör att en regering inte kan försvara befolkningens rättigheter.

3.1 Handicap International och deras arbete på Haiti

Jordbävningen på Haiti 2010 orsakade stor skada, det krävde flera 100 000 liv och förstörde stora delar av Haitis infrastruktur. Redan innan jordbävningen ägde rum var Haiti ett av världens fattigaste länder, landet rankades på FN:s utvecklings program som 145 av 169 fattigaste landet i världen.⁵⁷

Jordbävningen drabbade omkring 3,5 miljoner invånare på Haiti. Många människor skadades, insjuknade och blev tvungna att flytta till tillfälliga lägren då deras bostäder rasat samman. Omkring 2000-4000 människor blev också tvungna att amputera då de skadats under jordbävningen.⁵⁸

⁵⁵ Willetts, 2000, s. 208. (Min översättning).

⁵⁶ Ibid, s. 208.

⁵⁷ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 1.

⁵⁸ Ibid, s. 1.

Handicap International grundades i Frankrike år 1982. Anledningen till att de grundades är att man ville förbättra livet för funktionsnedsatta människor som lever i länder med konflikter eller i låginkomst länder. Handicap International ger funktionsnedsatta människor en möjlighet att övervinna funktionsnedsattas situationer och syftar till att människorna skall bli oberoende av andra. Sedan organisationen grundades har den växt och utvecklats otroligt mycket. Idag inkluderas åtta nationella sammanslutningar till organisationen i både Europa, Kanada och USA.⁵⁹

Handicap International arbetar tillsammans med lokala parter i de länder de är aktiva, detta för att snabbt kunna agera i både naturkatastrofer samt andra katastrofer. Organisationen arbetar för att förebygga och behandla funktionsnedsattas tillstånd samtidigt som de kämpar för att få ett universellt erkännande av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Organisationen använder sig bland annat av lokala resurser för att arbeta med lokala parter och på så sätt tillsammans kunna bygga ett system för att förebygga funktionsnedsattas rättigheter och ha möjligheten att hjälpa dem.⁶⁰ Organisationen tar hänsyn till de omständigheter som finns i landet och försöker förstå hur befolkningen bär på särskilda situationer och problem, vilket Susan James anser är nödvändigt för en institution som skall kunna försvara människors rättigheter.

Sedan organisationen grundades år 1982 har de ständigt arbetat för att lyfta fram frågan kring funktionsnedsattas rättigheter. De har som sagt ett mål att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning skall bli universellt accepterat. Min uppfattning är att de arbetar effektivt med lokala organisationer och regeringsnivå för att erhålla nationella kontakter samt att kunna behålla det som förbättrats för funktionsnedsatta inom landet de befinner sig i. De arbetar ständigt för att öka jämlikheten mellan människor och funktionsnedsattas rätt till sina mänskliga rättigheter. Det är därför mycket viktigt att man ser till möjligheterna inom det land man agerar i eftersom alla länders förmåga och resurstillgångar är olika.

⁵⁹ Handicap International United States, *Committed to Making This a Safer, More Inclusive World*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/reports/HI_2010_AnnualReport-web.pdf, Annual Report 2010, (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 2.

⁶⁰ Ibid, s. 2. (Min översättning).

Uppfattningen kring att deras struktur för att nå målet, är att arbeta med lokala organisationer och länders regeringar för att snabbt och effektivt kunna försvara funktionsnedsattas rättigheter i katastrofer som jordbävningen på Haiti. Ju mer konventionen för människor med funktionsnedsättning accepteras, förebygger det att utsatta människor går utan hjälp. Detta hade inneburit att man kan ge den behandling och hjälp de behöver. Handicap International har bidragit till en social förändring genom att de har öppnat upp många nya möjligheter för funktionsnedsatta människor.

För att Haiti ska ha möjlighet att förändra människors liv och utvecklas till ett stabilt land, bidrar Handicap International med hjälpmedel till personer med funktionsnedsättningar.⁶¹ Då det förekommer ett högt antal människor som har funktionshinder, betraktas de som en stor del av återuppbyggnadsarbetet.⁶²

Med utgångspunkt från studiens frågeställning har detta resulterat i en slutlig helhetsbild att organisationen har bidragit till en stor förändring. Detta beror på att de har sett att det förekommer stora skillnader mellan befolkningen och har därmed arbetat för jämlikare förhållanden inom samhället. Organisationen arbetar för att lyfta fram frågan om funktionsnedsattas rättigheter och har ständigt använt olika strategier för att hjälpa de utsatta människorna. När jag läste Handicap Internationals årliga rapport om Haiti, fick jag uppfattningen att det förekom enorma ojämlikheter mellan människor och hur de hade möjligheten att göra anspråk på sina rättigheter. För att organisationens arbete ska vara så effektivt som möjligt, tar de hänsyn till landets orättvisor och dess möjligheter till utbildning, hälsa och den ekonomiska politiken på lång sikt.⁶³

I huvudstaden Port-au-Prince, råder stor arbetslöshet och kostnaden för mat är väldigt hög. Huvudstaden befinner sig i akut behov av hjälp då situationen är mycket allvarlig. Många funktionsnedsatta personer är beroende av hjälp från samhället och personer i närheten. Dessa allvarliga brister gör det svårt för många att överleva. Många funktionsnedsatta får knappt tag på mat, vilket bidrar till att många

⁶¹ Handicap International United States, *Committed to Making This a Safer, More Inclusive World*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/reports/HI_2010_AnnualReport-web.pdf, Annual Report 2010, (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 2.

⁶² Ibid, s. 5.

⁶³ Ibid, s. 5.

funktionsnedsatta svälter. Trots detta återvänder organisationer som kom till Haiti efter jordbävningen hem, då de anser att de uppnått sina mål.⁶⁴ Det är mycket negativt för Haiti och funktionsnedsatta att organisationer redan lämnar landet, då det fortfarande finns många människor som behöver hjälp. Organisationerna behövs för att funktionsnedsatta människor skall överleva och att deras hjälpbidrag skall kunna utvecklas till något varaktigt.

Under det första året av Handicap Internationals verksamhet på Haiti efter att jordbävningen skett, möttes de av ett akut behov av hjälp hos befolkningen. För organisationen blev det en utmaning som krävde att de genast tillhandahöll de rätta resurserna som behövdes. Det blev mycket viktigt att de använde sina resurser på ett effektivt sätt för att så snabbt som möjligt nå ut till befolkningen. Året därpå blev organisationens uppdrag att säkerhetsställa de resurser som de humanitära operatörerna lämnat kvar efter att de uppnått sina mål och återvänt hem. Handicap International strävade också efter att säkerhetsställa bättre skyddad mot framtida natur- och hälsokatastrofer. Detta för att dagligen och under nödsituationer förbättra situationen för utsatta och funktionsnedsatta människor.⁶⁵ Organisationens strategier är bland annat att bygga bostäder åt människor som inte har någon bostad, ställa upp med en lösning där man kan skydda befolkningen från framtida katastrofer samt främjar den ekonomiska och sociala integreringen av människor.⁶⁶

Under år 2012 har organisationen två mål de vill uppnå. För det första vill de uppnå ett avslut på de framgångsrika räddningsinsatserna och avsluta byggandet av ca 500 bostäder för de som är mest i behov av ett boende. För det andra vill de hantera och inkludera funktionsnedsatta personer i arbetet att skapa strukturer för att minska den humanitära påverkan på framtida naturkatastrofer.⁶⁷

⁶⁴ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 3.

⁶⁵ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 1.

⁶⁶ Ibid, s. 2.

⁶⁷ Ibid, s. 1.

Handicap International har kunnat erbjuda hjälp inom logistik, återuppbyggnad, ortopedisk-montering, psykologiskt stöd och integration, då de har haft erfaren personal. Detta har bidragit till att organisationen har haft möjlighet att hjälpa många människor som varit offer för jordbävningens katastrofen. De hade, när denna artikel skrevs, hjälpt 1459 personer med ortopediskt stöd, 22 000 ton hjälpmedel hade transporterats till Haiti, 1050 bostäder hade byggts, 90 000 rehabilitering och grundläggande sessioner av vård hade genomförts, 25 000 människor har haft nytta av psykosociala åtgärder, 5000 förflyttningsmedel har delats ut och sjukgymnastiken har genomfört 14 500 rehabiliterings sessioner.⁶⁸ Under perioden mars 2010 till september 2011 sökte 1409 personer vård hos Handicap International. 531 av dem var försedda med en protes och 728 var försedda med ortopediska redskap.⁶⁹

Handicap International eftersträvar att hjälpa så många funktionsnedsatta personer som möjligt genom att till exempel lära sig gå och ge dem en möjlighet att genomföra dagliga arbetsuppgifter igen. Organisationen hjälper personer med funktionsnedsättning att klara olika hinder som kan uppstå.⁷⁰

Enligt Handicap Internationals rapport, lever mer än 500 000 människor fortfarande i lägren då att deras hem förstörts under jordbävningen. Trots att det värsta av katastrofen är över finns det fortfarande mycket kvar att göra.⁷¹ Som Susan James försöker visa i sin teori, är det viktigt att alla aktörer samarbetar för att försvara funktionsnedsattas rättigheter. Detta samarbete hade inneburit ett effektivare arbete för att skapa och uppfylla människors rättigheter. Människor skulle därmed snabbare få sina rättigheter uppfylla.

Organisationens fokus idag, ligger främst på att förbättra situationen för eventuellt framtida katastrofer och för att minska risken att människor skadas. Handicap International inriktar sig därför på olika utvecklingsfrågor vars syfte är att säkerställa hållbarheten på det som skapats och förbättrats under de två åren som organisationen

⁶⁸ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 2.

⁶⁹ Ibid, s. 7.

⁷⁰ Ibid, s. 2.

⁷¹ Ibid, s. 3.

befunnit sig på Haiti. De vill hjälpa till att utveckla lokala organisationer så att de på ett effektivare sätt kan erbjuda tjänster som människor behöver. Detta är mycket viktigt då internationella organisationer tillslut kommer vara färdiga med sina mål och därefter åka tillbaka. Regeringen tillsammans med lokala organisationer måste alltså få hjälp att på ett effektivt sätt försvara rättigheterna och behålla det som de internationella organisationerna hjälpt till att bygga upp. För att uppnå detta mål krävs utbildning för att försäkra en långsiktig framgång av projektet samt att man utvidgar arbetet med stöd från allmänheten, det civila samhället och lokala organisationer.⁷²

För att lokala organisationer i framtiden skall ta över Handicap Internationals arbete, uppmuntrar man att fler nationella NGO:er att ansöka om rådgivande status inom FN-systemet. Detta syfte skulle eventuellt kunna innebära att det blir enklare att driva frågan om funktionsnedsattas rättigheter på en nationell nivå eftersom det är många nationella aktörer inblandade. Handicap International arbetar tillsammans med Haitis regering, nationella institutioner och andra internationella organisationer.⁷³ Syftet är att få lokala organisationer att så småningom överta Handicap Internationals arbete på Haiti. Handicap International utvecklar därför ett rehabiliteringscenter som bildades av organisationen för att hjälpa offren från jordbävningsskatastrofen.⁷⁴

Rehabiliteringscentret skapades för att erbjuda; övning med tekniska hjälpmedel, bedöma värdet av tekniska hjälpmedel samt att få utbildning om hur man ska använda sina proteser. Rehabiliteringscentren är alltid bemannade av en sjukgymnast eller en arbetsterapeut, en assistent och en psykosocial arbetare som hjälper personer med proteser att bli självständiga. De lär sig att hantera sina proteser så att de kan utföra dagligt arbete som de gjorde före skadan uppstod. De får därför ta del av vardagliga situationer och aktiviteter som kräver användning av proteser, så som att hänga upp tvätt, matlagning och diska.⁷⁵

⁷² Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 3.

⁷³ Ibid, s. 5.

⁷⁴ Ibid, s. 3.

⁷⁵ Ibid, s. 7.

Den bakomliggande orsaken till varför funktionsnedsatta inte har kunnat göra anspråk på sina rättigheter är att staten inte kunnat försvara rättigheterna. På grund av detta har Handicap International engagerat sig i att hjälpa funktionsnedsatta. Organisationen har därmed fått ett ansvar att försvara rättigheterna istället för staten. De har genom sitt arbete skapat en relation till befolkningen så att de är ansvarstagarna. Detta ansvar måste så småningom föras över till staten för att inte riskera att organisationen fortsätter att vara ansvariga i framtiden då staten inte följer sina skyldigheter.

Den socioekonomiska integrationen av personer med funktionshinder är ett avgörande steg framåt och ger möjligheten för funktionshindrade att återuppbygga sina liv. Handicap International har därför lanserat ett socioekonomiskt projekt för att främja skapandet av inkomstbringande verksamhet. De vill öka medvetenheten hos företagsledare, främja utbildning och integration av personer med funktionshinder.⁷⁶

Handicap International arbetar för att organisera och samordna hjälpinsatser och försöker hjälpa de mest utsatta personerna med deras grundläggande behov. Jag har genom att läsa rapporten bildat mig en uppfattning angående relationerna mellan de olika aktörerna och tolkat att det förekommer ojämlikheter mellan människors rättigheter och i vilken mån funktionsnedsatta har möjligheten att göra anspråk på sina mänskliga rättigheter. I Haitis fall har regeringen inte haft möjlighet eller tillräcklig fokus på att hjälpa funktionsnedsatta, vilket troligtvis beror på att det är ett mycket fattigt land. De har istället fokuserat på fattigdomsbekämpningen samt hur de skall göra för att ge familjer nya bostäder och arbeten. Då att Handicap International har arbetat för att förbättra relationen mellan aktörerna, har de på ett effektivt sätt haft möjlighet att hjälpa många funktionsnedsatta människor.

Genom att göra en kvalitativ studie, har det skapats en bild kring skillnaden mellan befolkningen på Haiti. Skillnaden är bland annat att bostäderna som byggs inte anpassas till funktionsnedsatta. Om staten hade tagit sitt ansvar hade de från början byggt sina bostäder tillgängliga för funktionsnedsatta och därmed försvarat deras rättigheter. Arbetet hade också varit betydligt effektivare eftersom det är stora delar

⁷⁶ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 5.

av den fattiga befolkningen som har en funktionsnedsättning. Det hade varit ett framgångsrikt sätt att bekämpa fattigdomen, ge människor en bostad samt uppfylla funktionsnedsattas rättigheter. Staten hade därmed haft möjlighet att ta över Handicap Internationals ansvar och själv skapat en relation med den funktionsnedsatta befolkningen.

Personer som befinner sig på rehabiliteringscentren tar del av möten som drivs av psykosociala team. Detta innebär att underlätta personliga svårigheter genom att ha möjlighet att uttrycka sig inom dessa möten och få stöd av andra i samma situation. Man har även möjligheten att gångträna. Gångträningen är utformad för att patienten ska klara av att gå själv på gatorna, hemma och så vidare.⁷⁷ De har även gett möjligheten till barn i åldrarna 4-6 år att tillsammans med sina föräldrar under sex veckor lära sig hur man självständigt skall hantera sina barn med amputationer.⁷⁸

Eftersom det ofta tar lång tid att tillverka permanenta proteser får patienterna tillfälliga proteser som de kan använda i väntan på sin permanenta. Detta görs då man vill få patienten att anpassa sig så fort som möjligt efter skadan och snabbare komma upp på benen.⁷⁹ Proteserna som tillverkas av Handicap International är konstruerade för att hålla mellan tre till fem år för en vuxen. För ett växande barn behövs protesen bytas ut i genomsnitt var sjätte månad.⁸⁰

Haiti har ratificerat FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD). För att utvecklingen i landet skall gå framåt och för att bygga upp den förstörda infrastrukturen i landet måste funktionsnedsatta människor inkluderas. För att förenkla vardagen för funktionsnedsatta personer bygger man idag bostäder som är utvecklade på ett effektivt sätt så att personer med en funktionsnedsättning kan bosätta sig där. Bostäderna byggs även för att klara av eventuella framtida jordbävningar, så att landet inte drabbas lika kraftigt igen. Med

⁷⁷ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 8.

⁷⁸ Ibid, s. 9.

⁷⁹ Ibid, s. 8.

⁸⁰ Ibid, s. 8.

dessa bostäder är det tänkt att människor som fallit offer för jordbävningen skall få hjälp att bygga upp sina liv igen och detta på lång sikt.⁸¹

Handicap International har byggt över 1000 tillfälliga jordbävning-resistanta hem för jordbävningsoffer som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Dessa hem beräknas vara tillgängliga för mer än 5000 personer. Bostäderna är anpassade för funktionsnedsatta personer och kan anpassas till varje individs behov, då man gör justeringar så som att ordna ramper och bredare dörrar.⁸²

Återuppbyggandet är en mycket avancerad process, vilket kommer att ta mycket lång tid. Haiti måste, för att utvecklingen skall gå framåt, utnyttja de lokala tjänster och organisationer som finns samt att planera för att utvecklingen skall innehålla permanenta lösningar. Detta skall förhoppningsvis bidra till tillgänglighet för återuppbyggnad på Haiti och ge hopp åt personer med funktionshinder som överlevt jordbävningen.⁸³

Handicap International syftar till att skapa långvarig rehabilitering och monterings tjänster och därför utbildar de haitisk personal.⁸⁴ Att utbilda personal är också ett sätt att i framtiden ha möjlighet att lägga ansvaret på staten. Om de utbildar haitisk personal, har staten fått ytterligare ett viktigt hjälpmedel.

För att förhindra en lika stor skada vid eventuellt framtida naturkatastrofer, har organisationen bidragit med utrustning som kan användas vid nödsituationer. Detta är exempelvis tält, filter, gånghjälpmedel, ficklampor och radioapparater.⁸⁵

Handicap International har alltså en mycket viktigt position då de försvarar och uppfyller funktionsnedsatta människors rättigheter. Genom att inte endast ge ut

⁸¹ Peredolopez, Carol, *Rebuilding Haiti*, Access Through architecture, Aia Pvaarchitecture, 2010, s. 1.

⁸² Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 6.

⁸³ Peredolopez, 2010, s. 2.

⁸⁴ Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 22/11-2011 (Senast besökt den 20 maj 2012), s. 9.

⁸⁵ Ibid, s. 9.

proteser till personer som behöver det, hjälper de även till att bland annat bygga bostäder som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. Handicap International arbetar för att utveckla det de har åstadkommit hittills och kan därför fokusera på att få lokala organisationer att utvecklas för att senare kunna ta över deras arbete. Handicap International har alltså fått statens ansvar att försvara funktionsnedsattas rättigheter. De har agerat som en fungerande institution och har identifierats som en aktör med skyldighet att se till att funktionsnedsattas rättigheter uppfylls. Organisationen måste se till att ansvaret de har för funktionsnedsatta förs över på staten. Staten måste alltså ha möjligheten och de rätta verktygen för att fortsätta på Handicap Internationals arbete. Organisationen skall endast agera som en förmedlare det vill säga en aktör som endast är delaktig i att hjälpa staten att utvecklas till en fungerande institution som kan försvara och uppfylla funktionsnedsattas rättigheter.

Genom att Handicap International grundades har nya möjligheter introducerats. De har agerat och utnyttjat möjligheterna som en NGO, vilket har lett till att de kunnat framföra denna fråga. De nya möjligheterna som introducerats är att funktionsnedsatta nu vet vilka rättigheter de har samt att de kan åberopa dem. Handicap International har idag en stor påverkan för att driva frågan kring funktionsnedsattas rättigheter framåt. Nya former av politik har därmed introducerats i länder och den politiska strukturen som en gång varit gällande i ett land har därmed påverkats. Min uppfattning är att Handicap International grundades för att man ansåg att funktionsnedsatta människor glömdes bort och att de diskriminerades när de gjorde anspråk på sina rättigheter. Därför behövs en organisation som Handicap International för att kunna försvara och representera funktionsnedsattas rättigheter på en högre nivå. Organisationen måste dock vara försiktig så att ansvaret för funktionsnedsatta på Haiti inte ligger på dem i framtiden. De måste föra över ansvaret på ett effektivt sätt på staten, så att allt de arbetat för inte fallerar.

Att Handicap International har kunnat hjälpa så pass många människor beror troligtvis på stora delar av deras strategier att förmedla kunskap om vilka möjligheter som finns och behövs förbättras.

4. Bedömningen av tillfredställelsen som garanteras av UNCRPD

I artikeln *Journal of disability policy studies* jämförde man tre länder, Nepal, Zambia och USA, för att mäta människor med funktionsnedsättning livskvalité och självbestämmande som garanteras av UNCRPD. Resultatet visade att det fanns skillnad mellan länderna då nivån på livskvalité och självbestämmande var olika. När man undersöker tillståndet för funktionsnedsatta i ett land, använder man sig av att mäta livskvalitén.⁸⁶

UNCRPD syftar som sagt till att skydda och främja mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för personer med funktionsnedsättning. Man måste utöver livskvalitet främja personers kapacitet att själva leda och bestämma över sitt liv.

”Ett övergripande mål för UNCRPD är att all diskriminering skall upphöra och skapa ett samhälle som värdesätter mänskliga skillnader och respekterar jämlikhet för alla människor.”⁸⁷

För att detta mål skall nås bör man fästa stor uppmärksamhet vid sysselsättningsmöjligheter och utbildning för personer med funktionsnedsättning.⁸⁸ Handicap International har därför gett möjligheten för funktionsnedsatta att vara delaktiga i aktiviteter så som att få gå i skolan så att de blir en del av samhället. För att kunna hjälpa funktionsnedsatta som har drabbats av katastrofen, måste regeringen förstå att funktionsnedsatta är en stor del av det som påverkar fattigdomsbekämpningen i landet.

Man beräknar att det finns omkring 650 miljoner människor med funktionsnedsättning i världen. 80 % av dem bor i utvecklingsländer. Detta är ett stort problem då många funktionsnedsatta lever i fattiga förhållanden och nekas därför sin rätt till hälsa, utbildning och hjälp. För att garantera alla människor, inkluderande

⁸⁶ Karr, Valerie L, *A Life of Quality: Informing the UN Convention on the Rights of Persons With Disabilities*, Journal of Disability Policy Studies, Hammill Institute on Disabilities and SAGE, 2011, s. 67.

⁸⁷ Ibid, s. 68. (Min översättning)

⁸⁸ Ibid, s. 68. (Min översättning)

människor med funktionsnedsättning, möjlighet till mänskliga rättigheter och grundläggande rättigheter till frihet, utvecklade FN UNCRPD. UNCRPD är en internationellt, lagligt bindande mänskliga rättigheters fördrag.⁸⁹

Egentligen borde en konvention så som UNCRPD inte existera, men dessvärre förekommer det diskriminering som förhindrar funktionsnedsatta människor att utöva sina mänskliga rättigheter. UNCRPD finns därför det behövs en konvention som kan garantera funktionsnedsattas rättigheter.⁹⁰

Livskvalité används för att utvärdera en persons tillfredsställelse när det gäller att få hjälp och att få tjänster, samhället och livskvaliteter anpassat till funktionsnedsatta. Det används som ett verktyg för att bedöma tillfredsställelse med rättigheter och friheter som garanteras i UNCRPD.⁹¹ För att kunna kontrollera och styra sitt liv, krävs det att man har de rätta verktygen. Det kan då resultera i att personens livskvalité förbättras.⁹² Handicap International har förbättrat många människors livskvaliteter genom att använda sig av de verktyg som behövs för att försvara funktionsnedsattas rättigheter. För att sedan behålla eller förbättra livskvaliteten hos funktionsnedsatta måste staten ha tillgång till samma verktyg som Handicap International. Här är det åter igen viktigt att organisationen tar hänsyn till statens möjligheter. När Handicap International anser sig uppfyllt sina mål, är det viktigt att staten har förmåga att ta över deras ansvar. Om staten inte har denna förmåga finns det en risk att det kommer resultera i att funktionsnedsatta inte kan göra anspråk på sina rättigheter för att det inte finns en institution som kan försvara dem.

Funktionsnedsättning är något som är transkulturellt, det vill säga något som förekommer inom alla kulturer. Det kan även ses som kultur-specifik, vilket innebär en personlig medvetenhet och kunskap av kulturen. Personer med funktionsnedsättning bör alltså ha möjlighet att använda sina resurser och kunskaper för att kunna utöva sina behov och intressen.⁹³ Detta kräver självklart att staten samt andra viktiga aktörer så som NGO:er följer sina skyldigheter.

⁸⁹ Karr, 2011, s. 67.

⁹⁰ Ibid, s. 67.

⁹¹ Ibid, s. 68.

⁹² Ibid, s. 68.

⁹³ Ibid, s. 68.

4.1 Konventionen för personer med funktionsnedsättning

I konventionen för personer med funktionsnedsättning står det i preambeln att man enligt FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter och i internationella konventioner om mänskliga rättigheter, har enats om att alla människor har rätt till de rättigheter och friheter som nämns däri. Funktionsnedsatta människor har rätt att fullt ut åtnjuta sina rättigheter utan att diskrimineras. I preambeln nämns även att stater skall utveckla möjligheterna för funktionsnedsatta personer, genom att påverka formulering och utvärdering av politik, planer, program och åtgärder på nationell, regional och internationell nivå. Detta är en viktig del av konventionen då stater måste öka funktionsnedsattas delaktighet i olika aktiviteter och skapa jämlikhet mellan människorna.⁹⁴ Staten är alltså en mycket viktig aktör i processen för att kunna ge funktionsnedsatta möjligheten att utöva sina rättigheter. Om inte staten följer detta blir det mycket svårare för organisationer att hjälpa funktionsnedsatta. I och med Handicap Internationals arbete på Haiti, har de agerat som en institution istället för staten. Det har resulterat i att Handicap International är aktören som funktionsnedsatta väljer att göra anspråk hos för sina rättigheter, på grund av att det är svårt för människorna att göra det hos staten.

Kan inte staten, den viktigaste aktören, försvara sin befolknings rättigheter går ansvaret automatiskt över på engagerade NGO:er. Ansvaret har på grund av detta blivit så stort för Handicap International på Haiti. I en sådan situation måste organisationen vara försiktiga så att inte ansvaret blir för stort. Konventionen kan även leda till att lokala och övriga organisationer får upp ögonen för att hjälpa funktionsnedsatta. Om konventionsstaten, i detta fall Haiti, följer denna konvention, ökar det möjligheterna för funktionsnedsatta att åberopa sina rättigheter.

Konventionsstaten måste erkänna att det finns ett behov av att skydda och främja mänskliga rättigheter för alla människor. För att det skall vara möjligt att hjälpa

⁹⁴ Utrikesdepartementet, *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, svensk översättning, 2009, s. 3.

funktionsnedsatta måste alla tre elementen som Susan James nämner, samarbeta. På så sätt kan staten och Handicap International uppfylla människors rättigheter. Om man samarbetar internationellt kan man öka möjligheten att förbättra levnadsstandarden för människor med funktionshinder, speciellt för de människor som lever under fattiga förhållanden.

Genom att ta emot allmänna bidrag, så som Haitis regering har gjort, ökar man chansen att ett samhälles ekonomiska, sociala och mänskliga utveckling gynnas. Detta kan hjälpa staten med fattigdomsbekämpningen samt att hjälpa funktionsnedsatta människor.⁹⁵ För att staten skall ha möjlighet att inte enbart hjälpa fattiga, utan även kunna fokusera på funktionsnedsatta, måste staten arbeta på ett effektivare sätt. Med detta menar jag att man borde tänka på båda utsatta parter. Då många funktionsnedsatta också lever i fattigdom och har förlorat sina hem och så vidare, kunde staten anpassat de bostäder som de bygger åt bostadslösa, så att en funktionsnedsatt person får tillgång till bostaden. Det är ett effektivare sätt att bygga ett hus som redan är anpassat åt en funktionsnedsatt, vilket öppnar möjligheten för funktionsnedsatta människor att få ett hem. Därav har man även följt artikel 9 i UNCRPD, som nämner att människor med funktionsnedsättning skall ha samma tillgång till den fysiska miljön, transporter, kommunikation, byggnader och andra nödvändiga faktorer.

Funktionsnedsatta måste ha tillgång till vård, omsorg, utbildning och kommunikation för att öka möjligheten till en enklare vardag samt att fullt ut kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.⁹⁶

Artikel 26.3 står det även att man skall främja tillgången till olika hjälpmedel och lära ut tekniker för att underlätta användandet av hjälpmedel. Detta måste erkännas av staten för att NGO:er och lokala organisationer skall kunna arbeta framåt med denna fråga och kunna hjälpa staten att genomföra detta. Handicap International är en av de organisationer som arbetar för att behålla det man åstadkommit och utveckla det till något långvarigt, samt arbetar för att ge så många människor som möjligt tillgång till

⁹⁵ Utrikesdepartementet, *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, svensk översättning, 2009, s. 4.

⁹⁶ *Ibid*, s. 5.

de hjälpmedel och resurser som behövs. För att se att konventionsstaten följer de punkter som nämns i konventionen skall staterna låta NGO:er lämna rapporter kring vilka åtgärder som vidtagits av staten och rapportera om staten följer sina skyldigheter och vilka framsteg som gjorts.⁹⁷

5. Diskussion

Denna uppsats visar klart och tydligt att många funktionsnedsatta människor befinner sig i situationer där de inte har rätt till sina mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Orsaken till detta tror jag beror på att Haitis myndigheter lovar universella friheters rättigheter åt befolkningen. Det kan innebära att de lovar att bygga bostäder till alla som förlorat sina hem under katastrofen. Problemet som uppstår är att alla människor inte får tillgång till det på grund av att det inte är anpassat för funktionsnedsatta. Det är ett mycket stort problem då det som sagt finns omkring 650 miljoner funktionsnedsatta människor i världen och att 80 % av dem lever under fattiga förhållanden i utvecklingsländer.

Funktionsnedsatta människor har rätt till samma mänskliga rättigheter som alla andra människor. För att en funktionsnedsatt person skall kunna åtnjuta sina rättigheter krävs ett framstående arbete. Staten måste erbjuda tillgängliga bostäder, kommunikationsmöjligheter, hjälpmedel och rehabilitation. Detta kostar otroligt mycket pengar och tid för en stat vilket i många fall hindrar staterna att genomföra dess plikter. Många funktionsnedsatta personer bor som sagt i utvecklingsländer, vilket gör att och staten inte har möjlighet att erbjuda de redskap som behövs. De pengar och rekvisita som finns, läggs troligtvis på andra viktiga saker så som fattigdomsbekämpningen. Detta är ett stort skäl till varför funktionsnedsatta på Haiti inte har möjlighet att åberopa sina rättigheter.

Med denna uppsats har jag kommit fram till att det är mycket betydelsefullt att det finns NGO:er som kan hjälpa de människor som inte har möjlighet att själva åberopa sina rättigheter. Handicap International har möjligheten att hjälpa personer som befinner sig i en utsatt situation på Haiti, då många inte ens vet att de har rätt till sjukvård, medicinering, hjälpmedel, rehabilitering och så vidare. Då en NGO har

⁹⁷ Karr, 2011, s. 67.

förmågan att påverka beslutsfattandet inom FN-konferenser har de chansen att framföra frågan om funktionsnedsattas rättigheter. Det kan därmed tas upp på en internationell nivå, vilket i sin tur kan påverka statens beslutsfattande och leda till en förändring. Denna förändring bör då innebära att man tar hänsyn till funktionsnedsattas rättigheter och ser till att även de får sina rättigheter uppfyllda.

Då många människor på Haiti saknar tillgång till sjukvård har det varit en bidragande faktor till att människor blivit funktionsnedsatta, i Haitis fall handlar detta oftast om amputation. Jordbävningen på Haiti var orsaken till att antalet personer med amputation ökade. Då Haiti som sagt är ett mycket fattigt land, har de inte möjligheten att på egen hand hjälpa funktionsnedsatta människor. Fokuseringen ligger troligtvis främst på hur man på ett effektivt sätt kan bekämpa fattigdomen och bygga bostäder åt människorna som förlorat sina hem under jordbävningkatastrofen.

Som jag nämnde i Susan James teori blir det mycket svårare för befolkningen att göra anspråk på sina rättigheter om det inte finns en fungerande institution. För att hjälpa Haiti och dess funktionsnedsatta befolkning befann sig Handicap International på plats när katastrofen inträffade. Deras första insats för att hjälpa funktionsnedsatta människor var att informera andra organisationer och regeringar om vilka svårigheter som förekom och vilka åtgärder som behövdes. Detta var en stor fördel då de snabbt kunde mobilisera sig och ta reda på vilka verktyg och åtgärden som behövdes. Deras språkliga strategi att informera andra, fick troligtvis en stor betydelse då de kunde formulera sig på ett sätt som fick andra att öppna upp ögonen för funktionsnedsatta i den situationen och kunde förstå problematiken kring att funktionsnedsatta behöver hjälp.

Studien har genom den kvalitativa forskningsmetoden skapat en djupare förståelse kring frågan om funktionsnedsattas rättigheter. Min uppfattning är att Handicap International har agerat och tagit ansvar för både statens skyldigheter och funktionsnedsattas rättigheter. Organisationen har tagit ansvar för att funktionsnedsatta skall kunna göra anspråk på sina rättigheter. Detta innebär att Handicap International har ett ansvar att bygga tillgängliga bostäder, bidra med medicinering, verktyg, rehabilitering och så vidare för personen som kräver det. Handicap International har alltså ansvaret att försvara funktionsnedsattas rättigheter.

I och med detta system, att Handicap International fått ett ansvar som egentligen borde ligga på staten, måste organisationen vara försiktig så att de inte är tvungna att stanna på Haiti i framtiden. Detta kan ske då staten inte har möjlighet att ta över ansvaret. Handicap International har genom sitt arbete öppnat upp möjligheter för en funktionsnedsatt att göra anspråk på sina mänskliga rättigheter. Statens ansvar för funktionsnedsatta har således lagts över på organisationen. Detta innebär att man fått en fungerande institution som kan bilda och fördela skyldigheter effektivt och pålitligt så att befolkningen har möjlighet att göra anspråk på sina rättigheter. Eftersom Haitis regering har många andra allvarliga problem så som att bekämpa fattigdomen och bygga bostäder åt människor som bor i lägren, har staten istället fokuserat på det. Funktionsnedsatta har inte tidigare haft en institution som har haft möjlighet att försvara deras rättigheter förrän Handicap International gav dem denna möjlighet. Detta är som jag nämnde i Susan James teori, speciella rättigheter. Det beror på att man identifierat aktören, i detta fall Handicap International, som tar i beaktande hur man skall förverkliga en befolknings rättigheter utifrån speciella situationer.

För att utveckla Haitis regering så att de kan genomföra och upprätthålla de skyldigheter som följs av rättigheter som krävs för att en funktionsnedsatt och resten av befolkningen skall kunna åtnjuta sina rättigheter, är en process som Susan James nämner. Denna process är mycket komplicerad och måste ständigt anpassas till förändrade omständigheter. Frågan är alltså vad Handicap International har för strategi för att få staten att ta över deras arbete samt hur de skall föra över ansvaret på en nivå som staten klarar av?

Då många funktionsnedsatta lever i extrem fattigdom på Haiti, behöver de som många friska människor, också tillgång till bostäder, arbete och så vidare. Eftersom staten redan bygger bostäder för att befolkningen skall kunna lämna lägren, hade de kunnat anpassa de bostäderna till funktionsnedsatta. På detta sätt arbetar man effektivt, då de både producerar bostäder åt den bostadslösa befolkningen, men bygger det tillgängligt för funktionsnedsatta.

Funktionsnedsatta personer utgör en stor del av den fattiga befolkningen på Haiti, bland annat på grund av att många skadades under jordbävningen. Funktionsnedsatta

är därför en viktig aktör för att staten någonsin skall kunna bekämpa fattigdomen i landet. För att detta skall bli verkligt, måste staten ta sitt ansvar för funktionsnedsatta även om de inte har råd att både bekämpa fattigdomen och ge funktionsnedsatta sina rättigheter. Kan staten slå samman lösningen på båda problemen och arbeta för båda samtidigt, kommer det troligtvis ha en positiv påverkan på båda problemen. På detta sätt kan Handicap International föra över ansvaret på staten och samarbeta för att den skall kunna uppfylla hela befolkningens rättigheter. När man väl har identifierat staten som en aktör med skyldigheter att se till att befolkningens rättigheter uppfylls, är det lättare för befolkningen att göra anspråk på sina rättigheter. Handicap International måste skapa en relation mellan staten och funktionsnedsatta för att kunna minska sitt eget ansvar. Fler funktionsnedsatta på Haiti har fått möjlighet att göra anspråk på sina rättigheter, det vill säga sina praktiska rättigheter. Detta betyder att funktionsnedsatta har fått tillgång till de rättigheter som gör skillnad i deras liv så länge de kan hålla sina rättigheter.

Handicap international har alltså fått möjligheten att förändra kunskap, identiteter och sociala relationer inom samhället. De har format strukturerna inom samhället och gett funktionsnedsatta möjlighet att åberopa sina rättigheter. Handicap International måste som sagt framföra frågan till staten för att ge en klarare bild på hur stor betydelse det har att man arbetar för att försvara funktionsnedsattas rättigheter.

För att på ett effektivt sätt uppnå sina mål, vilka jag nämnde i kapitel tre, är det viktigt att de har ett fungerande samarbete med de lokala organisationerna samt regeringen och andra myndigheter. Två år efter att jordbävningen inträffade och att man fått kontroll över det som krävs, är dagens strategier att säkra det som redan åstadkommit samt att bygga bostäder åt människor som behöver ett anpassat hem. För att en liknande katastrof inte skall inträffa igen, ställer organisationen som sagt upp med en lösning vid byggandet av bostäder, detta för att de har möjlighet att skydda befolkningen för framtida katastrofer. Deras strategier är även att säkerhetsställa de resurser som de humanitära operatörerna har lämnat kvar. Handicap International har enligt mig en betydelsefull roll för funktionsnedsatta människor. De har erbjudit många personer på Haiti hjälp genom att erbjuda hjälp inom logistik, återuppbyggnad, ortopedisk-montering, psykologiskt stöd och integration av en mycket erfaren

personal. På så sätt kan Handicap International anpassa sina strategier så att regeringen så småningom kan ta vid deras arbete.

Då Haiti är ett mycket fattigt land, tar organisationen hänsyn till landets orättvisor och vilka möjligheter de har för att förbättra funktionsnedsattas situation. Detta tolkar jag som en viktig strategi för att kartlägga vad staten, regeringen och lokala organisationer har för möjligheter att medverka i återuppbyggnadsprojektet samt vilka mål som är rimliga för regeringen att klara på egen hand.

För att deras mål under 2012 skall uppfyllas, krävs ett samarbete mellan Handicap International, staten och människorna. Att samarbetet fungerar bra är en mycket viktig del av hela återuppbyggnadsarbetet. Detta är en grundläggande faktor då man arbetar för att utveckla de lokala organisationerna på Haiti. Ett bra samarbete kan effektivisera arbetet vilket resulterar i att fler människor kan få hjälp samt att de kan få hjälp fortare.

För att hjälpa de utsatta människorna på plats har Handicap International som sagt givit möjligheter som tidigare inte ens hade varit tänkbar för många. Att ta del av rehabiliteringsprocesser, få proteser som anpassats till varje individ, få ett anpassat boende med mera, har varit en dröm för många som med hjälp av Handicap International har gått i uppfyllelse. Utan Handicap International hade troligtvis detta inte varit möjligt. Susan James teori kan därmed stödjas i denna studie då det inte finns några möjligheter för funktionsnedsatta människor att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Speciella rättigheter måste alltså ha en identifierad institution som försvarar dem för att människor skall ha mänskliga rättigheter.

Detta har varit genomförbart på grund av Handicap Internationals möjligheter som en NGO. Frågor som verkar obetydliga för många lyfts upp genom Handicap International, vilket gör att någon tar tag i det. Personer får sina rättigheter och friheter försvarade av NGO:er och de blir representerade av en högre makt som har fler möjligheter att förbättra situationen hos utsatta människor.

Människor som överlevt jordbävningen på Haiti år 2010, har fått en andra chans att bygga upp sina liv på nytt tack vare en organisation som Handicap International.

6. Slutsats

En mycket viktig fråga är hur funktionsnedsatta personer skall få möjlighet att utöva sina mänskliga rättigheter på bästa möjliga sätt. I denna uppsats blev resultatet att den största chansen för funktionsnedsatta på Haiti att åberopa sina rättigheter, är att NGO:er, i detta fall Handicap International, finns på plats och arbetar för frågan. Att organisationen kämpar för att genomföra sitt mål, att hjälpa funktionsnedsatta. Genom att erbjuda dem redskap, boende, psykologiskt stöd och rehabilitering har varit stor anledning till att människor har kunnat leva ett anständigt liv. En funktionsnedsatt person skall ha möjligheten att åberopa samma rättigheter som alla andra människor. Handicap International arbetar, enligt min uppfattning väldigt hårt för att funktionsnedsatta skall accepteras i samhället. De anpassar sina strategier för varje enskild situation för att det skall gå att genomföra på ett effektivt sätt. De arbetar för att skapa ett samarbete med staten och andra nationella samt internationella organisationer. Detta är en viktig del av deras strategier eftersom ingen situation är den andra lik. Organisationen kan med hjälp av detta få en uppfattning kring tillståndet på Haiti och vad som behövs åtgärdas.

Handicap International ses som en fungerande institution, som kan försvara funktionsnedsattas rättigheter. Det innebär att de har lyckats att framföra denna fråga samtidigt som de har gjort det möjligt för funktionsnedsatta att göra anspråk på sina rättigheter. Organisationens fokus måste även ligga på hur de skall föra över ansvaret på staten. Befolkningen måste få en fungerande institution som kan försvara deras rättigheter samt arbeta för att hjälpa de som befinner sig i en utsatt situation, oberoende om de har en funktionsnedsättning eller ej.

Om en NGO skall ha möjlighet att hjälpa människorna på Haiti, är det viktigt att de sätter upp tydliga mål för vad de vill uppnå och skapar ett bra samarbete mellan alla aktörer. Handicap International använder sig av många bra strategier och arbetar ständigt för att anpassa sig till de omständigheter som finns. Jag anser att Handicap International som organisation bidrar otroligt mycket för att förbättra tillståndet för funktionsnedsatta på Haiti efter den stora katastrofen år 2010. Att de redan var på plats före jordbävningen var till stor fördel då de visste vilka problem som förekom

redan innan. Detta ledde till att de fick ett ansvar att förmedla problemen till andra NGO:er och regeringar, vilket de tog på stort allvar.

Min uppfattning är att Handicap International har utnyttjat sina möjligheter som en NGO fullt ut och använt dessa på ett mycket positivt sätt. Jag anser att deras strategier är väl anpassade till situationen på Haiti och organisationen bidrar till många människors välmående. De har öppnat upp många möjligheter hos funktionsnedsatta och förenklat möjligheterna till vård, vilket innebär att det troligtvis inte är lika många som söker traditionell vård idag.

Utan Handicap International hade situationen troligtvis varit mycket värre och processen att hjälpa människor och bygga upp infrastrukturen hade tagit mycket längre tid. Handicap International har hjälpt till att bilda och fördela skyldigheter och sett till att de följs samt genomförs på ett effektivt sätt.

Möjligheterna för en NGO är alltså många. Till vilken mån de kan utnyttja dessa beror mycket på hur de arbetar och vilka strategier de har. Om de arbetar på rätt sätt och ser till vilka omständigheter som finns, kan de som sagt hjälpa många utsatta människor samt försvara deras mänskliga rättigheter.

Om Handicap International utnyttjar sina möjligheter och ser till statens erfarenhet och förmågor kan detta vara till stor fördel för att en stat skall kunna ta över ansvaret från organisationen. Staten måste även ha potential att försvara funktionsnedsattas rättigheter i framtiden. Staten måste se till att uppfylla rättigheterna som håll mot särskilda aktörer, i detta fall funktionsnedsatta.

Funktionsnedsatta har fått nya chanser att leva ett anständigt liv och utan hjälp från Handicap International hade troligtvis resultatet blivit att många skador hade förvärrats och situationen för människorna blivit ännu värre. Handicap Internationals arbete på Haiti har resulterat i att många funktionsnedsatta människor har fått tillgång till hjälp. Fler människor vet idag vilka rättigheter de har, vilket har fört frågan kring funktionsnedsattas rättigheter framåt. Detta har också lett till att man identifierat de aktörer som har en skyldighet att uppfylla befolkningens rättigheter.

Referenser

Litteratur

Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur, 2008.

Karr, Valerie L, *A Life of Quality: Informing the UN Convention on the Rights of Persons With Disabilities*, Journal of Disability Policy Studies, Hammill Institute on Disabilities and SAGE, 2011.

Utrikesdepartementet, *Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, svensk översättning, 2009.

Willetts Peter. *From "Consultative Arrangements" to "Partnership": The Changing Status of NGOs in Diplomacy at the UN*, Global Governance 6, 2000, p. 191-212.

Artiklar och rapporter

Bigelow, J; Korth, M; Jacobs, J; Anger, N; Riddle, M och Gifford, J. Rehabilitation in Practice, *A picture of amputees and the prosthetic situation in Haiti*, 2004, Vol. 26, No 4, 246-252.

Handicap International, *Haiti: Turning a disaster into a source of strength, After the earthquake: two years of action*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/documents/Dec22_2Year_Haiti_Sitrep.pdf, Situation Report 2011 (Senast besökt den 20 maj 2012).

Handicap International United States, *Committed to Making This a Safer, More Inclusive World*, http://www.handicap-international.us/fileadmin/files/reports/HI_2010_AnnualReport-web.pdf, Annual Report 2010, (Senast besökt den 20 maj 2012).

James, Susan. *Rights as Enforceable Claims*, Proceedings of the Aristotelian Society, New Series, Vol. 103, 2003, p. 133-147.

Lewis, Hope; Chishti, Muzaffar; Lord, Janet E; Todres, Jonathan. *Haiti, international law and disaster*, American Society of international law. Proceedings of the Annual Meeting, ISSN 0272-5037, 2010.

Peredolopez, Carol, *Rebuilding Haiti*, Access Through architecture, Aia Pvaarchitecture, 2010.

Övrigt referensmaterial

College of Public Health, Barnes-Josiah, Debora, Ph.D. University of Nebraska Medical Center. http://www.unmc.edu/publichealth/barnes_josiah.htm, (Hämtad 2012-04-21).

FN-förbundet una Sweden, *FN-info: ekonomiska och sociala rådet*,
<http://www.fn.se/fn-info/om-fn/organisation/huvudorgan/ekonomiska-och-sociala-radet/>, Uppdaterad 24 september 2008, Publicerad 14 maj 2008, (Hämtad 2012-05-04).

Malmquist, Jörgen. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se/funktionsnedsattning>
(Hämtad 2012-08-15)

Säkerhetspolitik.se, *NGO:er*,
<http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationella-organisationer/NGOs/>
Publicerad: 2010-05-03, (Hämtad 2012-05-04).